MATEMATIKA 3

Dana Černá

http://www.fp.tul.cz/kmd/

Katedra matematiky a didaktiky matematiky

Technická univerzita v Liberci

Osnova:

- Definice plochy
- Plošný integrál skalární funkce
- Plošný integrál vektorové funkce

Plocha

Nechť $B \subset \mathbb{R}^2$ je omezená uzavřená souvislá množina, jejíž hranice ∂B je jednoduchá po částech hladká křivka, a zobrazení $P = (P_1, P_2, P_3) : B \to \mathbb{R}^3$ splňuje

- P je spojité a prosté na B s možnou výjimkou: obrazy bodů z ∂B mohou splývat,
- $P_u = \left(\frac{\partial P_1}{\partial u}, \frac{\partial P_2}{\partial u}, \frac{\partial P_3}{\partial u} \right)$ a $P_v = \left(\frac{\partial P_1}{\partial v}, \frac{\partial P_2}{\partial v}, \frac{\partial P_3}{\partial v} \right)$ jsou spojité na $\operatorname{int} B$,
- $P_u \times P_v \neq 0$ na $\operatorname{int} B$.

Potom $S = \{P(u, v),\ [u, v] \in B\}$ se nazývá jednoduchá hladká plocha, P se nazývá parametrizace plochy S a $\partial S = P(\partial B)$ se nazývá okraj plochy S.

Jestliže množina S splňuje podmínky

- S je souvislá,
- $S = S_1 \cup S_2 \cup \ldots \cup S_n$, kde S_1, $S_2, \ldots, S_n$ jsou hladké plochy,
- v průniku množin $\bigcup\limits_{i=1}^{j} S_i$ a S_{j+1} leží pouze některé body z okrajů těchto množin,

potom se S nazývá jednoduchá po částech hladká plocha.

Normálový vektor $\vec{\nu}$ v bodě $P_0 = P(u_0, v_0)$ splňuje
$\vec{\nu}(P_0) = P_u(u_0, v_0) \times P_v(u_0, v_0)$.

Plošný integrál skalární funkce

VĚTA: Jestliže S je jednoduchá hladká plocha s parametrizací $P : B \to \mathbb{R}^3$, $f : S \to \mathbb{R}$ je omezená spojitá funkce. Potom

$$\iint\limits_S f(x, y, z)\ \mathrm{d}S = \iint\limits_B f(P(u, v))\, \|\vec{\nu}(u, v)\|\ \mathrm{d}u\mathrm{d}v.$$

Je-li S po částech hladká, $S = S_1 \cup S_2 \cup \ldots \cup S_n$, kde $S_1,\ S_2, \ldots, S_n$ jsou hladké plochy, potom

$$\iint\limits_S f(x, y, z)\ \mathrm{d}S = \sum_{i=1}^{n} \iint\limits_{S_i} f(x, y, z)\ \mathrm{d}S.$$

Orientace plochy

Řekneme, že plocha je orientovatelná, jestliže má dvě strany. Na jednu stranu umístíme jednotkové normálové vektory a tím ji orientujeme.

Plocha S se nazývá souhlasně orientovaná s parametrizací, jestliže pro jednotkový normálový vektor v každém bodě plochy (až na množinu míry nula) platí

$$\vec{n} = \frac{P_u \times P_v}{\|P_u \times P_v\|}.$$

Plocha S se nazývá nesouhlasně orientovaná s parametrizací, jestliže pro jednotkový normálový vektor v každém bodě plochy (až na množinu míry nula) platí

$$\vec{n} = -\frac{P_u \times P_v}{\|P_u \times P_v\|}.$$

Plošný integrál vektorové funkce

VĚTA: Jestliže S je jednoduchá hladká plocha orientovaná souhlasně s parametrizací $P : B \to \mathbb{R}^3$, $\vec{f} : S \to \mathbb{R}^3$ je omezená spojitá funkce. Potom

$$\iint_S \vec{f}(x, y, z)\ \mathrm{d}\vec{S} = \iint_B \vec{f}(P(u, v))\,\vec{\nu}(u, v)\,\mathrm{d}u\mathrm{d}v.$$

Je-li S po částech hladká, $S = S_1 \cup S_2 \cup \ldots \cup S_n$, kde $S_1, S_2, \ldots, S_n$ jsou hladké plochy, potom

$$\iint_S \vec{f}(x, y, z)\ \mathrm{d}\vec{S} = \sum_{i=1}^{n} \iint_{S_i} \vec{f}(x, y, z)\ \mathrm{d}\vec{S}.$$

Gaussova-Ostrogradského věta

Pokud plocha S je uzavřená, potom plošný integrál $\iint\limits_S \vec{f}(x,y,z)\ \mathrm{d}\vec{S}$ značíme také $\oiint\limits_S \vec{f}(x,y,z)\ \mathrm{d}\vec{S}$.

VĚTA: Jestliže S je uzavřená jednoduchá po částech hladká plocha orientovaná tak, že normálový vektor směřuje vně, a $\vec{f}:\overline{intS}\to\mathbb{R}^3$ a $div\vec{f}$ jsou spojité funkce na $\overline{intS}$, potom

$$\oiint\limits_S \vec{f}(x,y,z)\ \mathrm{d}\vec{S} = \iiint\limits_{intS} div\vec{f}\,\mathrm{d}x\mathrm{d}y\mathrm{d}z.$$

Stokesova věta

Plocha se nazývá souhlasně orientovaná se svým okrajem, jestliže při obíhání po okraji ve směru jeho orientace je jednotkový normálový vektor vlevo.

VĚTA: Jestliže S je jednoduchá po částech hladká plocha orientovaná souhlasně se svým okrajem k a $\vec{f}$ a parciální derivace $\vec{f}$ jsou spojité na $\overline{int\ S}$, potom

$$\oint_k \vec{f}(P)\ \mathrm{d}\vec{s} = \iint_S rot\ \vec{f}\ \mathrm{d}\vec{S}.$$